Oikeustapauskokoelma

EUROOPAN UNIONIN VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (täysistunto)

27 päivänä syyskuuta 2011 *

Henkilöstö — Oikeudenkäyntimenettely — Oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen — Korvattavat oikeudenkäyntikulut — Välttämättömät kustannukset — Toimielimen asianajajalleen maksamat palkkiot — Asian hävinneen kantajan velvollisuus vastata kyseisistä palkkioista — Yhdenvertaisen kohtelun periaate — Tehokas oikeussuoja — Edellytykset

Asiassa F-55/08 DEP,

Carlo De Nicola, Euroopan investointipankin henkilöstön jäsen, kotipaikka Strassen (Luxemburg), edustajanaan asianajaja L. Isola,

kantajana,

vastaan

Euroopan investointipankki (EIP), asiamiehenään F. Martin, avustajanaan asianajaja A. Dal Ferro,

vastaajana,

VIRKAMIESTUOMIOISTUIN (täysistunto),

toimien kokoonpanossa: presidentti P. Mahoney, jaostojen puheenjohtajat H. Tagaras ja S. Gervasoni sekä tuomarit H. Kreppel (esittelevä tuomari), I. Boruta, S. Van Raepenbusch ja M. I. Rofes i Pujol,

kirjaaja: W. Hakenberg,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Euroopan investointipankki (EIP) esitti virkamiestuomioistuimen kirjaamoon faksitse 29.3.2010 saapuneella asiakirjalla (jonka alkuperäiskappale toimitettiin samana päivänä) virkamiestuomioistuimelle vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta virkamiestuomioistuimen asiassa De Nicola vastaan EIP 30.11.2009 antaman tuomion johdosta (F-55/08, josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa, asia T-37/10 P).

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

Asian tausta

2 Virkamiestuomioistuimen kirjaamoon 5.6.2008 toimittamallaan kannekirjelmällä De Nicola vaati ensinnäkin kumoamaan 14.12.2007 tehdyn päätöksen, jolla EIP:n valituslautakunta hylkäsi hänen oikaisuvaatimuksensa, jossa vaadittiin yhtäältä arvioimaan uudelleen hänelle vuodelta 2006 myönnetty arvosana ja toisaalta kumoamaan 13.7.2007 tehdyt EIP:n päätökset vuodelta 2006 myönnetyistä ylennyksistä siltä osin kuin häntä ei ollut ylennetty tehtäväryhmään D. De Nicola vaati toiseksi kumoamaan häntä koskevan vuoden 2006 arviointikertomuksen ja 13.7.2007 tehdyt päätökset siltä osin kuin niissä ei ollut ylennetty häntä kyseiseen tehtäväryhmään ja vaati kolmanneksi toteamaan, että hän oli joutunut työpaikkakiusaamisen kohteeksi. Neljänneksi De Nicola vaati, että EIP on velvoitettava korvaamaan ne vahingot, joita hän katsoi kiusaamisesta itselleen aiheutuneen, ja lopuksi hän vaati kumoamaan päätöksen, jossa kieltäydyttiin korvaamasta joitakin lääketieteellisestä laserhoidosta aiheutuneita kustannuksia.

3 Virkamiestuomioistuin hylkäsi kanteen edellä mainitussa asiassa De Nicola vastaan EIP 30.11.2009 antamallaan tuomiolla ja velvoitti De Nicolan korvaamaan EIP:lle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

4 EIP vaati 14.1.2010 päivätyllä kirjeellä De Nicolaa korvaamaan 18 232,25 euron suuruisen summan, josta 17 000 euroa oli EIP:n käyttämälle asianajajalle maksettuja palkkioita, 364,05 euroa tälle aiheutuneita matkakuluja ja 868,20 euroa ”yleisiä hallintokuluja”. Kirjeen liitteenä oli kaksi EIP:n asianajajan EIP:lle lähettämää palkkioselvitystä.

5 De Nicola ilmoitti EIP:lle 15.2.2010 päivätyssä sähköpostiviestissä, että häneltä vaadittu summa ei ollut oikeasuhtainen eikä perusteltu. Hän ilmoitti kuitenkin olevansa valmis maksamaan 4 800 euron suuruisen summan.

6 EIP totesi De Nicolalle osoitetussa kirjeessä, joka oli päivätty 1.3.2010, olevansa valmis vahvistamaan korvattavien oikeudenkäyntikulujen määräksi 16 000 euroa, ”jotta päästäisiin molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun eikä oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta tarvitsisi aloittaa oikeudenkäyntiä”. EIP täsmensi kuitenkin, että tarjouksen ei voida katsoa ”sitovan [EIP:tä] oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta mahdollisesti myöhemmin käytävässä oikeudenkäynnissä”.

7 De Nicola vastasi kirjeeseen 8.3.2010 päivätyllä sähköpostiviestillä, jossa myös hän ilmoitti haluavansa välttää uuden oikeudenkäyntimenettelyn ja jossa hän tarjoutui maksamaan EIP:lle 6 000 euron suuruisen summan eli enemmän kuin hän oli 15.2.2010 päivätyssä sähköpostiviestissään ilmoittanut olevansa valmis maksamaan.

8 EIP saattoi nyt käsiteltävän vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta virkamiestuomioistuimen käsiteltäväksi sen kirjaamoon 29.3.2010 saapuneella asiakirjalla.

9 Asia annettiin virkamiestuomioistuimen ensimmäisen jaoston ratkaistavaksi.

10 De Nicola esitti oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevasta vaatimuksesta huomautuksensa virkamiestuomioistuimen kirjaamoon 19.5.2010 saapuneella asiakirjalla.

Asianosaisten vaatimukset ja oikeudenkäyntimenettely

11 EIP vaatii, että virkamiestuomioistuin vahvistaa asiassa F-55/08 De Nicolan korvattavina olevien oikeudenkäyntikulujen määräksi 18 214,50 euroa.

12 De Nicola vaatii, että virkamiestuomioistuin jättää vaatimuksen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana.

13 Asia on siirretty täysistunnon ratkaistavaksi.

14 Virkamiestuomioistuin on kehottanut prosessinjohtotoimena asianosaisia vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

— Kun toimielin käyttää apunaan asianajajaa, onko tälle maksetut palkkiot katsottava henkilöstöasioiden erityispiirteiden ja asianosaisen oikeutta saada asiansa yhdenvertaisesti käsitellyksi tuomioistuimissa koskevan periaatteen perusteella työjärjestyksen 91 artiklan b alakohdassa tarkoitetuiksi ”asian käsittelystä aiheutuneiksi välttämättömiksi” kustannuksiksi, vaikka asianajajan apu on ainoastaan mahdollisuus, joka on toimielimen käytettävissä, eikä sille asetettu velvollisuus?

— Eikö se, että toimielimen tietylle asianajajalle maksamat palkkiot katsotaan ”asian käsittelystä aiheutuneiksi välttämättömiksi” kustannuksiksi, ole omiaan aiheuttamaan asiansa hävinneiden kantajien välillä syrjintää sen perusteella, käyttääkö vastaajana oleva toimielin asianajajan apua vai ei, vaikka kantajilla ei ole mitään vaikutusta niihin syihin, joiden vuoksi tietty toimielin päättää käyttää asianajajaa (toimielimen päätös olla perustamatta oikeudellista yksikköä, joka voisi käsitellä henkilöstöasioita; tällaisen oikeudellisen yksikön organisaatio ja koko; työntekijöiden työtaakka; heidän kyvyttömyytensä työskennellä oikeudenkäyntikielellä jne.)?

— Oliko EIP:n ehdottomasti välttämätöntä käyttää nyt käsiteltävässä asiassa asianajajaa, kun otetaan huomioon erityisesti sen sisäisissä yksiköissä tehty aiempi työ sen ja De Nicolan välisessä oikeusriidassa?

— Miten asiassa EIP vastaan Nicola 26.11.2004 annettu yhteisöjen tuomioistuimen presidentin määräys (C-198/02 P (R)-DEP) vaikuttaa riidan ratkaisuun?

15 Asianosaiset ovat vastanneet näihin prosessinjohtotoimiin.

Asianosaisten lausumat

16 EIP väittää, että korvattavina oikeudenkäyntikuluina vaadittu 18 214,50 euron summa – josta 17 000 euroa on EIP:n asianajajan palkkioita, 364,05 euroa asianajajalle virkamiestuomioistuimeen saapumisesta aiheutuneita matkakuluja ja 850 euroa ”yleisiä kustannuksia” – on kohtuullinen ja oikeuskäytännössä esitettyjen päätelmien mukainen.

17 EIP katsoo 17 000 euron suuruisista asianajopalkkioista aluksi, että oikeuskäytännön mukaan ne ovat osa asian käsittelystä aiheutuneita välttämättömiä kustannuksia. Sen jälkeen EIP huomauttaa, että vaikka pääasiassa ilmenevät oikeudelliset ongelmat eivät ole uusia, kanteen huomattava sivumäärä ja merkittävä määrä liitteitä sekä De Nicolan esittämät useat vaatimukset ovat edellyttäneet EIP:n asianajajalta suuren määrän työtunteja. Jo tuomion pituuskin – 276 kohtaa – osoittaa EIP:n mielestä pääasian monimutkaisuuden. EIP korostaa lopuksi, että 17 000 euron suuruiset asianajopalkkiot, joihin sisältyy noin 1 000 euroa tämän oikeudenkäyntikulujen vahvistamisvaatimuksen laadintakuluja, vastaa 220 euron keskimääräisen tuntitaksan mukaan noin 77:ää työtuntia, mikä on EIP:n mielestä asianmukaista, kun otetaan huomioon tarjotut palvelut.

18 De Nicola puolustautuu vaatimalla ensinnäkin, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskeva vaatimus jätetään tutkimatta, ja korostaa, että EIP:n henkilöstösääntöjen 41 artiklan nojalla vaatimusta ennen olisi pitänyt järjestää sovittelumenettely.

19 De Nicola vaatii lisäksi vahvistamisvaatimuksen hylkäämistä.

20 De Nicola kiistää asianajopalkkioita koskevan väitteen, jonka mukaan ne olisivat olleet asian käsittelyn kannalta välttämättömiä. Hän korostaa, että koska EIP:llä oli mahdollisuus olla edustettuna virkamiestuomioistuimessa pelkästään asiamiestensä välityksellä, sen tehtävänä on osoittaa toteen, että sen oli täytynyt turvautua nyt käsiteltävässä asiassa ulkopuolisen asianajajan palveluihin varsinkin käsiteltyjen kysymysten monimutkaisuuden vuoksi. De Nicola katsoo, että EIP on tyytynyt kuitenkin vain vahvistamaan etukäteen asianajajansa kiinteät palkkiot eikä se ole esittänyt tällaista todistetta. De Nicolan mukaan EIP ei myöskään ole maininnut ainuttakaan erityistä asiakirjaa, jonka laatiminen oli ollut niin vaikeaa, että siihen oli tarvittu ulkopuolisen ammattilaisen apua. Lopuksi De Nicola muistuttaa EIP:n itse myöntäneen vaatimuksessaan, että pääasian yhteydessä esitetyt kysymykset eivät olleet uusia. De Nicola toteaa vielä, että pääasiassa esitetyn kannekirjelmän liitteenä oli useita asiakirjoja, jotka olivat peräisin EIP:ltä itseltään ja jotka oli esitetty jo aiempien asioiden yhteydessä.

21 De Nicola kiistää EIP:n asianajajalle virkamiestuomioistuimeen saapumisesta aiheutuneiden matkakulujen todenperäisyyden ja huomauttaa lisäksi, että matkakuluina vaadittu summa, 364,50 euroa, oli täysin sama kuin summa, jonka asianajaja oli laskuttanut EIP:ltä matkustamisestaan 17.9.2008 pidettyyn kokoukseen.

22 De Nicola väittää, että EIP ei ole myöskään osoittanut korvattavaksi vaadittujen, 850 euron suuruisten yleisten hallintokulujen todenperäisyyttä.

23 EIP vastaa De Nicolan huomautuksiin kiistämällä väitteen, jonka mukaan EIP:n asianajajalleen maksamat palkkiot eivät olisi olleet välttämättömiä. EIP katsoo, että sen oikeudellisen yksikön voimavarat on osoitettu ennen kaikkea tehtäviin, joita varten EIP on perustettu, eli lainojen ja takausten myöntämiseen sisämarkkinoiden kehittämiseksi. Sen vuoksi ne eivät riitä EIP:n ja sen henkilöstön jäsenten välisten riita-asioiden tutkimiseen ja seuraamiseen. EIP katsookin, että sen järjestelmällistä käytäntöä turvautua asianajajaan kaikissa unionin tuomioistuimissa ja oikeudenkäyntikielestä riippumatta on pidettävä sen puolustuksesta huolehtimisen kannalta välttämättömänä.

Virkamiestuomioistuimen arviointi asiasta

Oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevan vaatimuksen tutkittavaksi ottaminen

24 On korostettava, että EIP:n esittämä vaatimus oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta perustuu sille edellä mainitussa pääasiassa De Nicola vastaan EIP annetussa tuomiossa myönnettyyn oikeuteen vaatia oikeudenkäyntikulujen korvaamista. Se ei siis kuulu henkilöstösääntöihin perustuviin De Nicolan oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka hänelle kuuluvat EIP:n henkilöstön jäsenenä (ks. vastaavasti asia T-77/98, Eppe v. komissio, määräys 4.8.1998, 11 kohta). Näin ollen De Nicolalla ei ole oikeutta väittää, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskeva vaatimus voidaan ottaa tutkittavaksi vain, jos ensin on turvauduttu EIP:n henkilöstösääntöjen 41 artiklassa määrättyyn sovittelumenettelyyn, jonka on oikeuskäytännössä lisäksi katsottu olevan vapaaehtoinen (asia T-385/00, Seiller v. EIP, tuomio 17.6.2003, 73 kohta).

25 Oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskeva vaatimus voidaan siis ottaa tutkittavaksi.

Oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevan vaatimuksen perusteltavuus

Pääasian oikeudenkäynnistä aiheutuneet asianajopalkkiot

26 Ensinnäkin on muistutettava, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan nojalla unionin toimielimiä edustaa unionin tuomioistuimissa kutakin asiaa varten määrätty asiamies, jolla voi olla apunaan avustaja tai asianajaja. Oikeuskäytännöstä käy ilmi, että kyseisessä artiklassa käytetyn sanan ”toimielin” ei pidä katsoa tarkoittavan yksinomaan SEU 13 artiklan 1 kohdassa lueteltuja toimielimiä vaan kattavan myös EIP:n kaltaiset unionin muut elimet ja laitokset (ks. vastaavasti asia F-59/09, De Nicola v. EIP, tuomio 8.3.2011, 116 kohta; valitus vireillä unionin yleisessä tuomioistuimessa, asia T-264/11 P).

27 Virkamiestuomioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan b kohdan mukaan korvattaviksi oikeudenkäyntikuluiksi katsotaan ”asianosaisille asian käsittelystä aiheutuneet välttämättömät kustannukset, erityisesti matka- ja oleskelukulut sekä edustajan palkkio”. Kyseisestä määräyksestä seuraa, että korvattavia oikeudenkäyntikuluja ovat ainoastaan kustannukset, jotka ovat yhtäältä aiheutuneet asian käsittelystä virkamiestuomioistuimessa ja jotka ovat toisaalta olleet asian käsittelyn kannalta välttämättömiä (asia F-7/08 DEP, Schönberger v. parlamentti, määräys 26.4.2010, 23 kohta).

28 Jos unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettu toimielin on turvautunut asianajajaan, on selvitettävä, ovatko tälle maksetut palkkiot virkamiestuomioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan b kohdassa tarkoitettuja ”korvattavia oikeudenkäyntikuluja”, ja jos ovat, niin millaisin edellytyksin.

29 Tältä osin ei voida hyväksyä väitettä, jonka mukaan toimielimen maksamia palkkioita tuomioistuinmenettelyssä käyttämälleen asianajajalle ei voida koskaan pitää korvattavina oikeudenkäyntikuluina, koska sen ei tarvitse käyttää apunaan asianajajaa. Vaikka toimielimen turvautuminen asianajajaan on vain mahdollisuus, jota se voi halutessaan käyttää, asianajajan käyttäminen on kuitenkin puolustautumisoikeuksien käyttöön kuuluva oikeus. Näin ollen palkkiot, jotka toimielin on maksanut käyttämälleen asianajajalle, on aina katsottava oikeudenkäyntikuluiksi.

30 Se, ovatko palkkiot, jotka toimielin on maksanut käyttämälleen asianajajalle, korvattavia, riippuu siitä, osoittaako toimielin niiden olevan asian kannalta ”välttämättömiä”, kuten virkamiestuomioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan b kohdassa nimenomaisesti määrätään.

31 Oikeuskäytännössä on tosin katsottu, että kun toimielin käyttää apunaan asianajajaa, tämän palkkio sisältyy asian käsittelystä aiheutuneisiin välttämättömiin kustannuksiin (ks. vastaavasti asia 126/76 DEP, Dietz v. komissio, määräys 21.6.1976, 5 ja 6 kohta; asia C-409/96 P-DEP, komissio v. Sveriges Betodlares ja Henrikson, määräys 7.9.1999, 12 kohta; asia C-198/02 P-DEP, EIP v. De Nicola, määräys 26.11.2004, 18 kohta; asia T-460/93, Tête ym. v. EIP, 6.2.1995 ja asia T-175/94 DEP, International Procurement Services v. komissio, määräys 24.3.1998, 9 kohta).

32 Edellisessä kohdassa mainittujen määräysten perusteella ei kuitenkaan voida katsoa, että toimielimen asianajajalleen maksamat palkkiot ovat unionin tuomioistuinten mielestä aina korvattavia oikeudenkäyntikuluja, joiden työjärjestyksen 91 artiklan b kohdan mukaisesta välttämättömyydestä toimielimen ei tarvitse esittää näyttöä. Täsmentämällä joissakin edellä mainituissa määräyksissä, että asianajajien palkkiot kuuluvat ”asian käsittelystä aiheutuneisiin välttämättömiin kustannuksiin”, unionin tuomioistuimet ovat tyytyneet katsomaan, että toisin kuin muut kulut – kuten niiden työntekijöiden palkat, joiden tehtävänä on edustaa toimielimiä tuomioistuimissa –, jotka eivät ole luonteeltaan korvattavia oikeudenkäyntikuluja, asianajopalkkiot voidaan korvata toimielimille sillä edellytyksellä, että ne esittävät todisteet palkkioiden välttämättömyydestä. Euroopan unionin neuvosto on tosin edellisessä kohdassa mainittujen määräysten antamisen jälkeen lisännyt virkamiestuomioistuimen perustamisesta 2.11.2004 tehdyllä päätöksellä (EUVL L 333, s. 7) yhteisöjen

tuomioistuimen perussääntöön liitteen I, jonka 7 artiklan 5 kohdan toisessa virkkeessä säädetään, että jollei työjärjestyksessä erityisesti toisin määrätä, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Kyseisessä liitteessä kuitenkin vain muutetaan korvattavista oikeudenkäyntikuluista vastaavaa asianosaista koskevaa sääntöä, ei itse kulujen määritelmää.

33 Jos työjärjestyksen 91 artiklan b kohdan olisi tulkittava merkitsevän sitä, että toimielimen asianajajalleen maksamat palkkiot katsotaan aina ja ilman erityisiä objektiivisia perusteluja kyseisessä artiklassa tarkoitetuiksi ”välttämättömiksi kustannuksiksi”, tällainen tulkinta saattaisi johtaa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen erityisesti silloin, kun kaksi samaan toimielimeen kuuluvaa virkamiestä nostaisivat kumpikin kanteen sitä vastaan, ja kyseinen toimielin päättäisi käyttää ensimmäistä kannetta varten apunaan asianajajaa mutta toista varten ei. Jos nimittäin molemmat kanteet hylättäisiin ja kumpikin virkamies velvoitettaisiin korvaamaan vastaajana olevalle toimielimelle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut, ensimmäisen virkamiehen korvattavana olevien oikeudenkäyntikulujen määrä olisi huomattavasti suurempi kuin toisen. Oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että vapaan harkintavallan alaan kuuluvissa asioissa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta voidaan katsoa loukattavan silloin, kun toimielimen tekemä erottelu on tavoitellun päämäärän kannalta mielivaltainen tai ilmeisen sopimaton (asia T-251/02, E v. komissio, tuomio 13.12.2004, 124 kohta).

34 Nyt käsiteltävän asian kaltainen tilanne, jossa toimielin on järjestelmällisesti käyttänyt asianajajaa sen ja henkilöstönsä jäsenten välisissä oikeusriidoissa, ei riitä poistamaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisen vaaraa, koska kyseisen toimielimen toimihenkilöitä kohdeltaisiin tällöin eri tavoin kuin virkamiehiä ja muuta henkilöstöä toimielimissä, jotka eivät yleensä käytä tai käyttävät vain harvoin henkilöstöasioissa apunaan asianajajaa. Unionin tuomioistuimet ovat tosin pitäneet tärkeänä unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettua toimielinten itsenäisyyttä ja hylänneet argumentit, jotka koskevat henkilöstön yhtenäisyyttä (ks. asia T-220/95, Gimenez v. alueiden komitea, tuomio 16.9.1997, 72 kohta). Itsenäisyyttä koskevaa periaatetta sovelletaan toimielimiin kuitenkin ainoastaan työnantajina niiden omassa henkilöstöhallinnossa. Kyseisellä periaatteella ei myöskään voida perustella sitä, että minkä tahansa unionin toimielimen henkilöstön jäsenet eivät olisi samassa asemassa, kun on kyse oikeudesta saattaa heidän ja heidän työnantajansa välinen riita käsitellyksi tuomioistuimissa. Vaikka siis kaikilla toimielimillä on laaja harkintavalta yksiköidensä organisoimisessa ja saamiensa tehtävien hoitamisessa, kaikkien unionin henkilöstön jäsenten on voitava saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa samoin edellytyksin, ja heidän muutoksenhakukeinojensa tehokkuus ei saa vaihdella sen mukaan, miten heidän työnantajansa on päättänyt yksikkönsä organisoida.

35 Jos päätös asianajajan käyttämisestä perustuisi oikeudenkäyntikielen valintaan, edellisissä kohdissa mainittu erilainen kohtelu voisi myös johtaa kansalaisuuteen perustuvaan välilliseen syrjintään, koska sellaisten jäsenvaltioiden kansalaiset, joiden kieltä ei yleensä käytetä toimielinten oikeudellisissa yksiköissä, joutuisivat muita heikompaan asemaan.

36 On vielä muistutettava, että ennen kuin työjärjestys tuli voimaan 1.11.2007, kustannukset, joita toimielimille aiheutui Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käsitellyistä henkilöstöä koskevista riita-asioista, olivat lähtökohtaisesti niiden omalla vastuulla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 88 artiklan mukaisesti. Virkamiestuomioistuimen perustamisesta 2.11.2004 tehdyllä päätöksellä neuvosto päätti – kuten edellä jo todettiin – että vastedes asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Jos virkamiestuomioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan b kohdasta olisi hyväksyttävä tulkinta, jonka mukaan kaikkia toimielimen maksamia asianajopalkkioita tai osaa niistä on aina pidettävä välttämättöminä kustannuksina, edellä mainittu uusi oikeudenkäyntikulumääräys voisi tehdä oikeudenkäynnin huomattavasti kalliimmaksi kantajalle silloin, kun tämä häviää asian, ja vastaajana ollut toimielin, joka on käyttänyt asianajajaa, vaatii, että kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Asian hävinnyt kantaja joutuisi nimittäin vastaamaan omalle asianajajalleen

maksamiensa palkkioiden lisäksi osasta ja jopa kaikista palkkioista, joita toimielin on maksanut asianajajalleen, jolloin oikeudenkäynnin kustannukset voisivat nousta ainakin kymmenen kertaa AST 1 -palkkaluokkaan kuuluvan virkamiehen kuukausipalkkaa suuremmiksi riippumatta siitä, kuinka suuri taloudellinen intressi hänen kanteeseensa mahdollisesti liittyi. Tällaisen oikeudenkäyntiriskin vuoksi asianomainen virkamies tai toimihenkilö saattaisi päätyä luopumaan kanteen nostamisesta varsinkin asioissa, joilla ei ole tai on vain vähäistä taloudellista merkitystä. Tällainen seuraus voisi oikeudenkäynnin kohteen arvon ja kustannusten välisen epäsuhdan vuoksi heikentää unionin virkamiesten ja muun henkilöstön muutoksenhakuoikeuden tehokkuutta ja loukata siten tehokkaan oikeussuojan periaatetta, joka on kehitetty oikeuskäytännössä ja vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa.

37 Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella voidaan todeta, että silloin, kun kantaja velvoitetaan maksamaan kaikki toimielimelle aiheutuneet kustannukset tai osa niistä ja toimielin vaatii korvausta asianajajalleen maksetuista palkkioista, toimielimen on osoitettava, että kyseiset palkkiot ovat olleet asian käsittelystä aiheutuneita ”välttämättömiä kustannuksia”.

38 Toimielin voi tällöin todistaa asianajajan käytön välttämättömyyden varsinkin osoittamalla, että sen on ollut pakko käyttää apunaan asianajajaa silloisista tilapäisistä syistä, jotka liittyvät esimerkiksi hetkelliseen liialliseen työmäärään tai odottamattomiin poissaoloihin toimielimen oikeudellisessa yksikössä, jolla on tavallisesti toimivalta edustaa sitä oikeudessa. Vastaavasti silloin, kun toimielimellä on vastassaan kantaja, joka on nostanut laajuudeltaan ja/tai lukumäärältään mittavia kanteita, toimielin voi osoittaa, että ilman asianajajaa se olisi joutunut käyttämään kanteiden käsittelyyn suhteettoman paljon yksiköidensä voimavaroja.

39 Toimielin ei sen sijaan voi vaatia asianajajalleen maksettujen palkkioiden täydellistä tai osittaista korvaamista, jos se ainoastaan selittää halunneensa vapauttaa oikeudellisen yksikkönsä henkilöstöasian hoitamisesta talousarvioon tai organisaatioon liittyvistä syistä. Vaikka toimielin voi vapaasti tehdä tällaisen ratkaisun, sen seuraukset eivät saa vaikuttaa sen henkilöstöön oikeudenkäyntikulujen välityksellä etenkään silloin, kun on vaara siitä, että – kuten edellä todettiin – loukataan periaatetta, jonka mukaan on oltava yhtälainen oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa, siten, että henkilöstö on eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, edustaako toimielintä unionin tuomioistuimissa sen oma oikeudellinen yksikkö vai käyttääkö toimielin järjestelmällisesti asianajajaa.

40 Toimielimen esitettyä näytön asianajajan käytön välttämättömyydestä tuomioistuimen on määritettävä, mihin määrään asti näiden palkkioiden maksamista voidaan vaatia asianosaiselta, joka on velvoitettu oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen.

41 Tällöin tuomioistuimen ei tarvitse ottaa huomioon asianajajien kansallisia palkkiosääntöjä eikä asianosaisen ja tämän asiamiesten tai avustajien mahdollista sopimusta asiasta (ks. esim. asia T-182/00 DEP, Pannella v. parlamentti, määräys 9.9.2002, 28 kohta). Koska asianajajien palkkioista ei ole annettu unionin oikeussääntöjä, tuomioistuimen on vapaasti arvioitava asiassa esille tulleita seikkoja ja otettava tältä osin huomioon oikeudenkäynnin kohde ja luonne, sen merkitys unionin oikeuden kannalta ja asian vaikeusaste, oikeudenkäynnin asiamiehiltä tai avustajilta edellyttämän työn määrä ja oikeudenkäynnissä kyseessä olleet asianosaisten taloudelliset intressit (em. asia Pannella v. parlamentti, määräyksen 29 kohta). Vahvistaessaan korvattavien palkkioiden määrää tuomioistuimen on myös otettava huomioon oikeudenkäyntikulujen maksamiseen velvoitetun asianosaisen maksukyky, jotta hänen perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettua oikeuttaan tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ei heikennettäisi suhteettomasti.

42 Asianomaiselle toimielimelle korvattavien asianajopalkkioiden määrää ei pidä arvioida ottamatta huomioon työtä, jota toimielimen yksiköissä on tehty ennen asian saattamista virkamiestuomioistuimen käsiteltäväksi. Koska kanne voidaan ottaa tutkittavaksi vasta, kun on tehty valitus, jonka nimittävä viranomainen on hylännyt, toimielimen yksiköt ovat mukana riita-asioiden käsittelyssä lähtökohtaisesti jo ennen kuin ne siirretään tuomioistuimen ratkaistavaksi. Näin ollen asioissa, joissa toimielin on

turvautunut asianajajaan jostakin tämän määräyksen 38 kohdassa mainitusta syystä, asianajajan sellaisten työtuntien kokonaismäärä, joita voidaan pitää menettelyn kannalta objektiivisesti välttämättöminä, on arvioitava lähtökohtaisesti kolmasosaksi niistä työtunneista, jotka asianajaja olisi joutunut tekemään, jos hän ei olisi voinut tukeutua toimielimen oikeudellisessa yksikössä aiemmin tehtyyn työhön.

43 Tämä osuus voidaan kuitenkin vahvistaa suuremmaksi, varsinkin jos kantaja on nostanut toimielintä vastaan suuren määrän kanteita, jotka ovat selvästi oikeuden väärinkäyttöä, ja toimielin on joutunut antamaan kaikki tai osan näistä asioista asianajajan hoidettavaksi, myös oikeudenkäyntiä edeltäneessä vaiheessa, välttyäkseen käyttämästä suhteettomasti oikeudellisen yksikkönsä voimavaroja.

44 Tämä oikeudenkäyntikulujen vahvistamisvaatimus, joka koskee EIP:lle pääasian yhteydessä aiheutuneita asianajopalkkioita, on ratkaistava edellä esitettyjen näkökohtien perusteella.

45 EIP korostaa käsiteltävässä asiassa, että henkilöstöasia ei kuulu millään tavalla sen oikeudellisen yksikön tavanomaiseen toimintaan, sillä siellä keskitytään ennen kaikkea tehtäviin, joita varten EIP on perustettu, eli lainojen ja takausten myöntämiseen sisämarkkinoiden kehittämiseksi. Kuten edellä todettiin, tämä seikka ei kuitenkaan riitä osoittamaan, että EIP:n käyttämälle asianajajalle maksetut palkkiot olisi katsottava asian käsittelystä aiheutuneiksi välttämättömiksi kustannuksiksi.

46 Kun otetaan huomioon käsiteltävän asian erityiset olosuhteet, virkamiestuomioistuin katsoo kuitenkin, että asianajajan käyttäminen oli EIP:lle välttämätöntä. Vaikka pääasiassa ei ilmennyt erityisiä ongelmia eivätkä siinä esitetyt lähinnä arviointikertomuksen ja ylentämättä jättämisestä tehdyn päätöksen lainmukaisuutta sekä väitettyä työpaikkakiusaamista koskevat oikeudelliset kysymyksetkään olleet uusia unionin oikeudessa, on kuitenkin todettava, että 42-sivuinen kannekirjelmä oli paljon pitempi kuin virkamiestuomioistuimeen yleensä toimitetut kannekirjelmät, kannekirjelmässä oli yli 700 sivua liitteitä ja siinä esitettiin hyvin suuri määrä kanneperusteita, joista osa oli aiheettomia. Lisäksi De Nicola oli jo ennen tämänkertaista kannetta saattanut yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi merkittävän määrän kannekirjelmiä, joista jokainen oli sivumääränsä vuoksi vaatinut EIP:n oikeudelliselta yksiköltä erityisen suuren työpanoksen (yhdistetyt asiat T-7/98, T-208/98, ja T-109/99; yhdistetyt asiat T-120/01 ja T-300/01; yhdistetyt asiat T-7/98 DEP, T-208/98 DEP ja T-109/99 DEP ja asia C-198/02 P-DEP).

47 Koska kanteen, jonka De Nicola on nostanut pääasiassa, ei voida katsoa olevan selvästi oikeuden väärinkäyttöä, pääasian käsittelyn kannalta objektiivisesti välttämätön työ arvioidaan oikein vahvistamalla työtuntien määräksi 25 tuntia eli kolmasosa siitä, minkä asianajaja olisi tarvinnut, jos hän ei olisi voinut tukeutua EIP:n oikeudellisen yksikön aiemmin tekemään työhön (75 tuntia).

48 Kun otetaan huomioon, että 220 euron tuntitaksa on tämänkaltaisessa asiassa kohtuullinen korvaus kokeneelle asianajajalle, EIP:lle pääasian käsittelyn yhteydessä aiheutuneiksi välttämättömiksi asianajopalkkioiksi on arvioitava 5 500 euroa (eli 25 tuntia x 220 euroa).

Pääasian oikeudenkäyntiin liittyvät muut kustannukset

49 EIP vaatii ensinnäkin korvausta 364,50 euron suuruisista matkakuluista, jotka se väittää asianajajalleen aiheutuneen istuntoon saapumisesta. Tällaista vaatimusta ei voida kuitenkaan hyväksyä. Vaikka EIP:n käyttämä asianajaja on todella laskuttanut siltä 364,50 euroa työmatkastaan Luxemburgiin (Luxemburg), niistä tositteista, joita EIP on esittänyt oikeudenkäyntikulujen vahvistamisvaatimuksensa tueksi, ei käy ilmi, että kyseinen matka, joka koski EIP:n päätoimipaikassa 17.9.2008 pidettyä kokousta eikä 24.3.2009 pidettyä oikeuden istuntoa, oli istunnon valmistelun kannalta välttämätön.

50 Myöskään muista kustannuksista, joista EIP vaatii korvattavaksi 850 euroa sille aiheutuneina ”yleisinä kustannuksina” ja joita ei voida erottaa EIP:n sisäisestä toiminnasta, ei voida maksaa minkäänlaista, edes kiinteämääräistä korvausta (ks. vastaavasti em. asia EIP v. De Nicola, määräyksen 19 kohta).

Oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistamista koskevasta oikeudenkäynnistä aiheutuneet kustannukset

51 Toisin kuin virkamiestuomioistuimen työjärjestyksen 86 artiklassa työjärjestyksen 92 artiklassa, joka koskee oikeudenkäyntikuluja koskevasta riidasta käytävää oikeudenkäyntiä, ei määrätä, että oikeudenkäyntikuluja koskeva ratkaisu annetaan tuomiossa tai määräyksessä, jolla asian käsittely päätetään. Jos virkamiestuomioistuin nimittäin antaisi pääasian käsittelystä aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen riitauttamista koskevaan työjärjestyksen 92 artiklaan perustuvan hakemuksen yhteydessä ratkaisun riitautetuista oikeudenkäyntikuluista ja erikseen niistä uusista oikeudenkäyntikuluista, joita on aiheutunut oikeudenkäyntikulujen riitauttamista koskevan hakemuksen yhteydessä, se voisi saada myöhemmin käsiteltäväkseen uuden hakemuksen, jossa uudet oikeudenkäyntikulut riitautetaan.

52 Näin ollen tästä oikeudenkäynnistä aiheutuneista kustannuksista ja palkkioista ei ole tarpeen lausua erikseen (asia F-14/08 DEP, X v. parlamentti, määräys 10.11.2009, 40 kohta).

53 Virkamiestuomioistuimen on korvattavia oikeudenkäyntikuluja vahvistaessaan otettava kuitenkin huomioon kaikki asian olosuhteet oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevan määräyksen antamiseen asti. Virkamiestuomioistuin voi tältä osin määrittää oikeudenkäyntikuluja koskevaan oikeudenkäyntiin liittyvät kustannukset, jotka ovat olleet työjärjestyksen 91 artiklassa tarkoitetussa merkityksessä välttämättömiä (ks. em. asia Schönberger v. parlamentti, määräyksen 48 kohta).

54 Nyt käsiteltävässä asiassa virkamiestuomioistuin voi ainoastaan todeta, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamisvaatimus on kulujen määrän osalta ilmeisen suhteeton, koska EIP, joka oli vaatinut pääasian yhteydessä aiheutuneiden korvattavien palkkioiden arvioimista 16 000 euroksi, on saanut niistä vain 5 500 euroa, mikä on pienempi määrä kuin se 6 000 euroa, jonka De Nicola oli tarjoutunut sille maksamaan 8.3.2010 päivätyssä sähköpostiviestissä. EIP:n asianajajan on lisäksi täytynyt saada myös tässä käsiteltävän oikeudenkäyntikulujen vahvistamisvaatimuksen yhteydessä apua EIP:n yksiköiltä.

55 On kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, että tässä määräyksessä on esitetty ne yksityiskohtaiset säännöt, joiden perusteella toimielimen asianajajalleen maksamista palkkioista korvattava määrä arvioidaan. Oikeudenkäyntiasiakirjoista käy lisäksi ilmi, että EIP:n asianajaja on paitsi laatinut oikeudenkäyntikulujen vahvistamisvaatimuksen myös antanut seikkaperäisiä kirjallisia vastauksia useisiin kysymyksiin, joita virkamiestuomioistuin on asianosaisille esittänyt.

56 Näin ollen virkamiestuomioistuin katsoo, että työjärjestyksen 91 artiklassa tarkoitetuiksi välttämättömiksi oikeudenkäyntikuluiksi voidaan katsoa vain 500 euroa siitä 1 000 euron summasta, josta EIP vaatii korvausta oikeudenkäyntikulujen vahvistamismenettelyyn liittyvinä kustannuksina.

57 Kaiken edellä esitetyn perusteella niiden oikeudenkäyntikulujen määräksi, jotka De Nicolan on korvattava EIP:lle, on vahvistettava 6 000 euroa.

Näillä perusteilla

EUROOPAN UNIONIN VIRKAMIESTUOMIOISTUIN (täysistunto)

on määrännyt seuraavaa:

Euroopan investointipankille asiassa F-55/08, De Nicola vastaan EIP, korvattavien oikeudenkäyntikulujen määräksi vahvistetaan 6 000 euroa.

Annettiin Luxemburgissa 27 päivänä marraskuuta 2011.

W. Hakenberg
kirjaaja

P. Mahoney
presidentti